

Spis treści

Wstęp 13

Część I

Istota i historia ubezpieczeń 15

Rozdział 1. Pojęcie ubezpieczenia i podstawowa terminologia (Piotr Jaworski, Jacek Mical) 17

1.1. Istota ubezpieczeń	17	
1.2. Wspólnota ryzyka i zasada wzajemności	18	
1.3. Ubezpieczenia komercyjne – prawo popytu i podaży		20
1.4. Ubezpieczenia społeczne – regulacje administracyjne		21
1.5. Podstawowa terminologia	23	
1.6. Ryzyko a niepewność	26	
1.7. Rodzaje ryzyka w ubezpieczeniach	27	
1.8. Zarządzanie ryzykiem z wykorzystaniem ubezpieczeń		30
1.9. Dlaczego składka jest większa niż wartość oczekiwana straty spowodowanej potencjalną szkodą	33	
1.10. Podstawy kalkulacji składki	34	
Pytania sprawdzające	37	

Rozdział 2. Zarys historii ubezpieczeń (Paweł Różycki)

.....	38	
2.1. Od praubezpieczeń do współczesności	38	
2.2. Początki ubezpieczeń – czasy starożytne i wczesne średniowiecze	39	
2.3. Średniowiecze i czasy nowożytne do końca XVI w		41
2.4. Wiek XVII i wiek XVIII	44	
2.5. Wiek XIX i wiek XX	46	
2.6. Rozwój ubezpieczeń w Polsce	50	
Pytania sprawdzające	54	
Rozdział 3. Klasyfikacja ubezpieczeń. Umowy ubezpieczenia (Małgorzata Iwonicz-Drozdowska)	55	
3.1. Klasyfikacja ubezpieczeń	55	
3.2. Podstawowe informacje dotyczące umów ubezpieczenia		60
Pytania sprawdzające	62	

Część II

Bezpieczeństwo i finanse w sektorze ubezpieczeń prywatnych

Rozdział 4. Sieć bezpieczeństwa finansowego w sektorze ubezpieczeń (Małgorzata Iwanicz-Drozdowska)	65	
4.1. Regulacje prawne dotyczące działalności ubezpieczeniowej		65
4.2. Nadzór nad sektorem ubezpieczeń	70	
4.3. Systemy gwarancyjne w sektorze ubezpieczeń		80
Pytania sprawdzające	83	

Rozdział 5. Zarządzanie finansami zakładu ubezpieczeń. (Marzanna Lament) 84

5.1.Podstawy prawne zarządzania finansami w zakładach ubezpieczeń	84
5.2.Ryzyko w zarządzaniu finansami zakładów ubezpieczeń	87
5.3.Zarządzanie aktywami	92
5.4.Zarządzanie pasywami	%
5.5.Zasady tworzenia i podziału wyniku finansowego	98
5.6.Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe i ich znaczenie	106
5.7.Wypłacalność zakładu ubezpieczeń i jej ocena	113
5.7.1.Pojęcie wypłacalności i czynniki ją kształtujące	113
5.7.2.Solvency 1 a Solvency II	115
5.7.3.Architektura Wypłacalności II (Solvency II)	116
5.7.4.Wymagania kapitałowe ' ' j	
5.7.5.Znaczenie mechanizmów kontrolnych w Solvency II	121
Pytania sprawdzające	122

Rozdział 6. Działalność inwestycyjna/lokacyjna zakładów ubezpieczeń (Marzanna Lament) 124

6.1.Pojęcie polityki inwestycyjnej i jej cele	124
6.2.Uwarunkowania prawne działalności inwestycyjnej/lokacyjnej zakładów	
6.3.Strategie inwestycyjne zakładów ubezpieczeń	PS
6.4.Wycena lokat w zakładzie ubezpieczeń	129
6.4.1.Ogólne zasady wyceny	129
6.4.2.Wycena według Polskich Standardów Rachunkowości	130
6.4.3.Wycena według MSR/MSSF	133
6.5. Asset Liability Management (ALM) jako metoda zarządzania aktywami zakładu ubezpieczeń	135
Pytania sprawdzające	138

Rozdział 7. Wykorzystanie analizy wskaźnikowej do oceny sytuacji finansowej zakładu ubezpieczeń (Marzanna Lament) 139

7.1.Podmioty zainteresowane oceną sytuacji finansowej zakładu ubezpieczeń . .	139
7.2.Charakterystyka wybranych wskaźników finansowych	140
7.2.1.Wskaźniki rentowności	140
7.2.2.Wskaźniki wypłacalności	143
7.2.3.Wskaźniki płynności finansowej i zdolności płatniczej	144
7.2.4.Wskaźniki sprawności działania i współzależności	145
7.3.Przykład oceny sytuacji finansowej zakładu ubezpieczeń	

148	
Pytania sprawdzające	152

Część III

Ubezpieczenia oferowane przez sektor publiczny 153

Rozdział 8. Ubezpieczenie społeczne w systemie zabezpieczenia społecznego(Kamila Bielawska) 155

8.1.Istota i cechy ubezpieczenia społecznego	155
8.2.Konstrukcja systemu ubezpieczeń społecznych	161
Pytania sprawdzające	168

Rozdział 9. Organizacja systemu ubezpieczeń społecznych (Daniela Kitala) 169

9.1.Wprowadzenie do organizacji systemu ubezpieczeń społecznych	169
9.2.ZUS	170
9.3.KRUS	174
9.4.OFE	176
9.5.NFZ	177
Pytania sprawdzające *7^	

Rozdział 10. Ubezpieczenia emerytalne. Reforma systemu ubezpieczeń emerytalnych (Kamila Bielawska) 180

10.1.Istota zabezpieczenia emerytalnego	180
10.2.Charakterystyka ubezpieczenia emerytalnego	184
10.3.Reformy emerytalne ; •)	
10.4.Ubezpieczenie emerytalne w Polsce po reformie strukturalnej (1 stycznia 1999 r.)	195
10.4.1.Ewolucja ubezpieczenia emerytalnego w Polsce	195
10.4.2.Zakres podmiotowy	*98
10.4.3.Źródła i metody finansowania emerytur	199
10.4.4.Warunki uprawniające do emerytury i sposób jej obliczania	202
Pytania sprawdzające	205

Rozdział 11. Ubezpieczenia zdrowotne (Ewa Cichowicz) 206

11.1.Historia i istota ubezpieczenia zdrowotnego	206
11.2.Zakres ubezpieczenia zdrowotnego	209
11.3.Źródło i metody finansowania ubezpieczenia zdrowotnego	212
11.4.Warunki i sposób ustalania świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego	214
Pytania sprawdzające	217

Rozdział 12. Ubezpieczenia chorobowe i macierzyńskie (Ewa Cichowicz) .. 218

12.1.Historia oraz istota ubezpieczenia chorobowego i macierzyńskiego....	218
12.2.Zakres ubezpieczenia w razie choroby i macierzyństwa	

222	
12.3.	Źródło i metody finansowania ubezpieczenia chorobowego i macierzyńskiego 223
12.4.	Warunki i sposób ustalania świadczeń z tytułu ubezpieczenia w razie choroby i macierzyństwa 224
	Pytania sprawdzające 229

Rozdział 13. Ubezpieczenia wypadkowe (Radosław Kilala)

.....	230
13.1.	Historia i istota ubezpieczenia wypadkowego 230
13.2.	Zakres ubezpieczenia wypadkowego 233
13.3.	Źródło i metody finansowania ubezpieczenia wypadkowego 236
13.4.	Warunki i sposób ustalania świadczeń z tytułu ubezpieczenia wypadkowego 239
	Pytania sprawdzające 242
	Rozdział 14. Ubezpieczenia rentowe (Ewa Cichowicz) 243
14.1.	Historia i istota ubezpieczeń rentowych 243
14.2.	Zakres ubezpieczeń rentowych 246
14.3.	Źródło i metody finansowania ubezpieczeń rentowych 249
14.4.	Warunki i sposób ustalania świadczeń z tytułu ubezpieczeń rentowych 251
	Pytania sprawdzające 256

Część IV

Ubezpieczenia oferowane przez sektor prywatny 257

Rozdział 15. Organizacja działalności prywatnych zakładów ubezpieczeń

{Magdalena Dominiak)	259
15.1.	Charakterystyka procesów związanych z działalnością ubezpieczeniową .. 259
15.2.	Kanały dystrybucji w sprzedaży ubezpieczeń 264
15.3.	Bancassurance jako szczególny kanał dystrybucji 268
15.4.	Wybrane zagadnienia organizacji zakładów ubezpieczeń 270
	Pytania sprawdzające 276
	Rozdział 16. Ubezpieczenia na życie (Ewa Dąbrowska) 277
16.1.	Znaczenie i rodzaje ubezpieczeń na życie 277
16.2.	Podstawowe produkty z zakresu indywidualnych ubezpieczeń na życie .. 278
16.2.1.	Podstawy konstrukcji ubezpieczeń na życie 278
16.2.2.	Zakres ubezpieczenia 279
16.2.3.	Podstawy oceny ryzyka w indywidualnych ubezpieczeniach na życie * ' 284
16.3.	Podstawowe produkty z zakresu grupowych ubezpieczeń na życie288
16.3.1.	Ubezpieczenia grupowe dla pracowników 288
16.3.2.	Ubezpieczenia grupowe dla klientów instytucji 292
	Pytania sprawdzające296

Rozdział 17. Ubezpieczenia zdrowotne (Ewa Dąbrowska)	297
17.1. Rynek ubezpieczeń zdrowotnych	297
17.2. Model ubezpieczeń zdrowotnych – organizacja dostępu do leczenia ...	298
17.3. Zakres ubezpieczeń	299
17.4. Zasady odpłatności za świadczenia medyczne	301
17.5. Podstawy oceny ryzyka	303
Pytania sprawdzające	304

Rozdział 18. Ubezpieczenia emerytalne (Kamila Bielawska)	305
18.1. Istota i funkcje ubezpieczenia emerytalnego	305
18.2. Formy zabezpieczenia emerytalnego w III filarze polskiego systemu emerytalnego	308
18.3. Ubezpieczeniowe formy kwalifikowanego zabezpieczenia emerytalnego w Polsce – charakterystyka i sposób oceny ryzyka	315
Pytania sprawdzające	318

Rozdział 19. Ubezpieczenia mienia (Monika Wieczorek-Kosmala)	319
19.1. Znaczenie i rodzaje ubezpieczeń mienia	319
19.2. Podstawowe standardy w ubezpieczeniach mienia	322
19.2.1. Standardy dotyczące sposobu formułowania zakresu ubezpieczeń	
19.2.2. Standardy dotyczące sum ubezpieczenia	323
19.2.3. Standardy dotyczące systemów ubezpieczenia	325
19.2.4. Standardy dotyczące ograniczeń odpowiedzialności ubezpieczyciela	327
19.3. Podstawowe produkty z zakresu ubezpieczeń mienia	329
19.3.1. Ujęcie produktowe ubezpieczeń mienia	329
19.3.2. Ubezpieczenia ogniowe, kradzieżowe i od wszystkich ryzyk-----	330
19.3.3. Ubezpieczenia techniczne	331
19.3.4. Ubezpieczenia transportowe	332
19.4. Podstawy oceny ryzyka w ubezpieczeniach mienia	333
Pytania sprawdzające	336

Rozdział 20. Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (Daniel Szewieczek)	337
20.1. Funkcje i znaczenie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej	337
20.1.1. Odpowiedzialność cywilna i jej implikacje ubezpieczeniowe ...	337
20.1.2. Charakterystyka ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej	342
20.2. Ubezpieczenia obowiązkowe odpowiedzialności cywilnej	347

20.2.1. Ubezpieczenia obowiązkowe odpowiedzialności cywilnej w systemie finansowym	347
20.2.2. Standardy powszechnych (ustawowych) ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej	348
20.2.3. Standardy pozostałych szczególnych ubezpieczeń obowiązkowych odpowiedzialności cywilnej	351
20.3. Ubezpieczenia dobrowolne odpowiedzialności cywilnej	355
20.3.1. Ubezpieczenia dobrowolne OC z tytułu szkód wyrządzonych osobom trzecim w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą lub wykonywaniem zawodu	355
20.3.2. Ubezpieczenia dobrowolne OC z tytułu szkód wyrządzonych osobom trzecim przez członków gospodarstw domowych	358
20.4. Podstawy oceny ryzyka w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej	359
Pytania sprawdzające	362

Rozdział 21. Ubezpieczenia finansowe

(Maria Gorczyńska, Monika Wieczorek-Kosmała) 363

21.1. Znaczenie i rodzaje ubezpieczeń finansowych	363
21.2. Ubezpieczenia kredytu	365
21.2.1. Istota i rodzaje ubezpieczeń kredytu	365
21.2.2. Ubezpieczenie kredytu bankowego	367
21.2.3. Ubezpieczenie kredytu kupieckiego	368
21.2.4. Ubezpieczenie należności ratałnych, czynszów leasingowych oraz należności faktoringowych i forfaitingowych	371
21.3. Gwarancje ubezpieczeniowe	372
21.3.1. Istota i rodzaje gwarancji ubezpieczeniowych	372
21.3.2. Charakterystyka wybranych rodzajów gwarancji ubezpieczeniowych z punktu widzenia ich przeznaczenia i przedmiotu zabezpieczenia	374
21.4. Ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych	376
21.5. Podstawy oceny ryzyka w ubezpieczeniach finansowych	378
Pytania sprawdzające	381

Rozdział 22. Działalność reasekuracyjna (Helena Ogrodnik)

.....	382
22.1. Istota reasekuracji	382
22.2. Funkcje reasekuracji	385
22.3. Formy i metody reasekuracji	388
22.3.1. Reasekuracja fakultatywna, obligatoryjna i mieszana	388
22.3.2. Reasekuracja proporcjonalna i nieproporcjonalna	389
22.4. Ocena działalności reasekuracyjnej	393
22.5. Rynek reasekuracyjny	395
Pytania sprawdzające	398
Bibliografia	399